

"קפה דילמה" – דוגמא למפגש דו לאומי בנושא גזענות

*הפעילות נכתבה ע"י שלומית שושן מאורט רמלה קרית האמנים וקרין קלה מאורט מקיף רמלה ערבי

- חשוב לתת לתלמידים להוביל את המפגש ולשוחח עם נציגי תלמידים לפני הפעילות
- חשוב לתת תפקידים לתלמידים: מארחים, מלצרים, תצפיתנים, מובילי קבוצה ועוד...
- חשוב להכין היטב את המפגש ולהתאים את הדילמות לאופי הקבוצה.
- ציוד לפעילות: חדר גדול, כסאות ושולחנות, מפות, כיבוד קל וכלים חד פעמיים.
- חשוב להכין את ה"תפריטים" של הדילמות מודפסים ומהודרים (בעברית ובערבית).
- אורך המפגש שעה-שעה וחצי

הכנה מראש:

- לפני השיעור מייצרים בכיתה אוירה של "בית קפה": סידור החדר עם שולחנות ומפות ומסביבם כסאות, אפשר לדאוג לכיבוד קל. ניתן להיעזר בתלמידים להכנת התפריט והסידור.
- חלוקה מראש לקבוצות מעורבות של עד 6 תלמידים בקבוצה.
- הדפסה מראש של כרטיסי הדילמות (כל קבוצה דילמה שונה).

הסבר על המתודה "קפה דילמה"

המתודה מאפשרת התנסות בדיון קבוצתי שמנוהל על ידי התלמידים. הדיון משמש פלטפורמה למגוון דעות וביטוי לתחושות הרהורים ולבטים והוא מהווה גשר בין שלל הרעיונות והאינטרסים בקבוצה. השיח בקבוצה נותן מקום לדבר ולהידבר. להיחשף לפתיחות מחשבתית ולהקשיב לדעותיו של האחר. חשוב לנהל את הדיון בצורה ישירה וחופשית ולתת אפשרות לכל המשתתפים להביע את דעתם ולהעשיר את שאר הקבוצה במגוון דעות ורעיונות. העיסוק בדילמות מאפשר כניסה לנעליים של מישור אחר ופתיחת כיווני מחשבה אחרים, היא בעיקר מאלצת אותנו להיות בעמדת הקשבה וסובלנות יותר מהרגיל ומזמנת פתרונות חדשים. חשוב להסביר לתלמידים את אופי ניהול הדיון בקבוצה ואת המיומנויות העולות מעריכת הדיון (הקשבה פעילה, קבלת דעות השונות משלי, עבודת צוות, פשרה, התמודדות עם לחץ חברתי ועוד...). כל קבוצה מקבלת דילמה חברתית/מוסרית. הקבוצה דנה בדילמה ועונה על השאלות בכרטיסייה שצורפה. ניתן לתת לאחד מחברי הקבוצה את תפקיד התצפיתן ותפקידו יהיה לתעד את הדיון הקבוצתי (ניתן להכין מחוון לתיעוד).

פירוט הדילמות

דילמה 1 – "גזענות בספורט"

במשחק כדורגל בין קבוצת כדורגל ערבית וקבוצת כדורגל יהודית, התפתח ריב בין אוהדי הקבוצות. בזמן המריבה נקראו קריאות גזעניות הדדיות לעבר הקבוצה היריבה.

- איך לדעתכם הרגישו השחקנים בשתי הקבוצות כשהתפתח הריב בין האוהדים?
- מה דעתכם על התנהגות כזאת? למה אוהדים מתנהגים בגזענות?
- אם הייתי חלק מקבוצת אוהדים שהיו מתחילים להתפרע, האם הייתי לוקח בזה חלק?
- למה לדעתכם יש הרבה גילויי גזענות דווקא בתחום הספורט?
- באיזה עוד תחומים אתם מכירים ביטויי גזענות?
- איך אפשר להוציא את הגזענות מהספורט?

דילמה 2 – "חינוך לסובלנות"

"הסובלנות היא התוצאה העליונה של החינוך" הלן קלר

- מה דעתכם על המשפט הזה?
- מה ניתן לעשות אם התלמידים בכיתה לא נוהגים בסובלנות אחד כלפי השני?
- למה חשוב שתהיה אווירה של סובלנות בכלל?
- האם ביה"ס מעודד אותנו לגלות סובלנות? באיזה אופן?
- מה ניתן עוד לעשות בביה"ס כדי לגלות סובלנות אחד כלפי השני?
- האם התכנית "מחברים בין עולמות" מעודדת אותנו לגלות סובלנות?

דילמה 3 – "נכון ולא נכון"

"אי שם מעבר לדעות ה'נכון' וה'לא נכון' ישנו שדה. אפגוש אותך שם" ג'אלל א-דין רומי

- מה לדעתכם התכוון המשורר באומרו "נכון" ו"לא נכון"?
- האם לדעתכם יש "נכון" ו"לא נכון" כשמדובר בדעות של אנשים?
- איך לדעתכם אפשר להגיע ל"שדה" הזה?
- תנו דוגמא למישהו שביטל את הדעה שלכם? איך זה הרגיש?
- האם עלינו להקשיב לדעות שונות משלנו? מה זה עשוי לתרום לנו?
- האם אפשר להקשיב לדעה שונה משלי ועדיין לא לקבל אותה? איך?

דילמה 4 – "דעה ותגובה"

ביה"ס החליט שהוא מקיים תכנית למפגשים בין תלמידים ערבים ותלמידים יהודים. המורה סיפרה לתלמידים בכיתה על הפעילות וחלק מהתלמידים סירבו להשתתף בתכנית ויצאו בכעס מהכיתה.

- למה לדעתכם הילדים לא רצו להשתתף במפגשים?
- האם לדעתכם צריך להכריח תלמידים להשתתף בתכנית של ביה"ס?
- האם דעתכם שונה כשמדובר בתכנית הכוללת מפגשים עם תלמידים ערבים/יהודים? למה?
- אם הייתם המורה, האם הייתם מכריחים את התלמידים להשתתף בתכנית?
- אם אחד מהתלמידים הוא חבר שלכם, האם הייתם מדברים איתו על זה? האם הייתם מנסים לשנות את דעתו?
- איזה נימוקים ניתן לתת לקיום מפגשים בין תלמידים מקבוצות שונות בחברה הישראלית?

דילמה 5 – "רגש ופרשנות"

במפגש של "מחברים בין עולמות" שני תלמידים ערבים דיברו ביניהם בערבית, התלמידים היהודים לא הבינו את הנאמר. תלמיד אחד חשב שהם דיברו עליו וקיללו אותו ויצא מהמפגש.

- למה לדעתכם הילד היהודי חשב שהם מקללים אותו?
- אם היית במקום הילד, האם היית מרגיש אותו דבר?
- איך לדעתכם הרגישו הילדים הערביים, כשהילד היהודי יצא מהמפגש בטענה שקיללו אותו?
- כשאתם נמצאים במקום שמדברים בו שפה שאתם לא מבינים, איך אתם מרגישים?
- אם אתם נמצאים במדינה אחרת, האם אתם מרגישים שאתם צריכים לדבר בשפה שאינה שפת האם שלכם?
- איך לדעתכם ניתן להימנע ממקרים כאלו?
- איזה מהלכים ניתן לעשות כדי למנוע קצר בתקשורת שנוצרת בעקבות השפה?